

מעדותה של תמר רביץ על קבלת הויזה ליפן מסמפו סוגיהארה,

שקיבל לימים את חסיד אומות העולם

אני רק יודעת על סיפור הקונסול היפני סוגיהארה. אבל באמצע אני לא יודעת. אני גם יודעת גם על קצת, לפני מספר שנים כשהתחלתי יותר להסתקרן איך קרה שקיבלנו את הויזה ליפן, הלכתי ודיברתי עם מרדכי צנין שהגיע ליפן יחד איתנו, אחר-כך הוא הגיע ארצה והוא היה העורך של "לעצטע נאייעס". אז הוא סיפר לי דברים נוספים שלא ידעתי על איך קיבלנו את הויזה ליפן. מה שאני ידעתי קודם שאבא היה בקובנו, ויום אחד הוא בא הביתה והוא אמר לאימא: יש לנו ויזה ליפן.

ש. רגע, אבל מה זה היה בקובנו? הוא נסע לצורך העניין הזה?
ת. הם כל הזמן נסעו מווילנה לקובנו בחזרה, כי הקונסוליות היו בקובנו, אז היה צריך לחפש דרך החוצה לא בוילנה אלא בקובנו כשהוא הגיע הביתה, אני חושבת שאת זה אני זוכרת אישית, שאימא התפרצה בבכי. יפן זה סוף העולם.

ש. אבל זאת לא הייתה אפילו ויזה אלא זאת הייתה רק אשרת מעבר.
ת. לא, לא, זאת הייתה ויזת כניסה – הרשאת כניסה של ויזה לתיירים, ויזה זמנית.
ש. כן זהו, כי זה היה אמור להיות לא תמידי.
ת. כן, אבל הייתה אפשרות לצאת עם הויזה הזאת.
ש. אבל כשאבא אז בא ואמר: יש לנו ויזה ליפן אז הוא גם תיאר את כל המסלול כמו שאמור להיות?

ת. לא היה שום מסלול, עולים על רכבת ונוסעים מזרחה.
ש. לא, הייתה מטרה, כלומר, הויזה ניתנה, אשרות המעבר האלה ניתנו ליפן במטרה שהיהודים האלה יגיעו לאיי קורסאו שהיו אז בשלטון הולנדי, שזה נשמע לדעתי עוד יותר גרוע מיפן.

ת. אנחנו קיבלנו ויזה ליפן בלי שום ויזה נוספת, לא הייתה לנו שום ויזה נוספת.
ש. נכון, כי איי קורסאו כל הרעיון הוא שלא נדרשה ויזה כדי להגיע אליהם, ולכן כל תכנון הפרשה הזאת היה במטרה להגיע בסוף לאיי קורסאו.
ת. אני חושבת שהמטרה שלהם הייתה להגיע או לפלשתינה או לארצות-הברית איכשהו, אבל קודם כל לצאת.

ש. גם לגבי השגת הויזה אני מניחה שהיו בעיות כלשהן, כי מי שהיה פעיל בעיקר בעניין הזה אלה היו אנשי המזרחי והמפלגות הדתיות ופחות אנשים מהסוג של אבא.
ת. אני לא יודעת, אבל אני אספר לך את הסיפור של אבא שאני יודעת אותו מצנין. צנין היה בונדיסט, אבל הוא נורא רצה להגיע ארצה בגלל סיבות אישיות. הוא היה מיוודד עם אבא, אז

אבא אמר לו: אתה יודע מה, אני אלך לדבר בשבילך באגודת העיתונאים, אולי כשיגיעו סרטיפיקטים יהיה גם בשבילך. הם הלכו לשם, ואבא התחיל לדבר לטובת צנין. אבל צנין ראה שמשוהו כאן לא הולך, וכשהוא יצא הם אמרו לאבא: מוזס מה אתה מדבר, הוא בונדיסט מושבע, מה אתה מביא אותו הנה, מה פתאום סרטיפיקט. אז צנין הבין ששום דבר לא יצא מזה. הם היו בקובנו ביחד באותו מלון, כנראה יחד באותו חדר. לדברי צנין הוא פנה לאבא ואמר: מנדל מה אתה כל-כך מוטרד? אבא אמר לו: יש לי אישה ושני ילדים אני מוכרח לצאת מפה". צנין גם נורא רצה לצאת, הוא נורא רצה להגיע ארצה בגלל סיבות שלו. באותו ערב מרוב ייאוש הוא הלך לקונסול היפני אחרי שהשער היה סגור.

ש. מה זה הלך, היו שם תורים, אנשים עמדו שם בתור.

ת. אני רק יכולה לספר לך מה שהוא אמר לי. אני לא יודעת אם זה לפני או אחרי, אבל זה לא יכול להיות אחרי כי לא היה אחרי. אולי זה היה עוד לפני שהייתה התנפלות עד כדי כך. הוא הגיע כשהשער היה סגור, אבל מרדכי צנין יש לו אישיות כזאת מאוד מאוד כריזמטית והשוער היה פולני. הוא דיבר איתו פולנית, דיבר, דיבר, והאיש הכניס אותו. הוא נכנס הביתה, הוא דיבר עם סוגיהארה, ופרץ בבכי גדול. כך הוא מספר, הרי אני לא הייתי שם. סוגיהארה שאל אותו: מה קרה לך? צנין אמר לו: אני מוכרח לצאת מפה, אני בסכנת נפשות, אני מוכרח לצאת. סוגיהארה אמר לו: טוב, תמתין בחוץ. באותו רגע הוא ראה את אבא שלי עובר ברחוב, הוא אומר: זה היה מרתף, ואני ראיתי את הרגליים שלו. הוא אמר לאבא שלי: מנדל, מנדל תן לי את הפספורט שלך. אבא שלי נתן לו את הדרכון שלו דרך החלון, והוא החתים את הויזה גם על הדרכון של אבא. ככה אנחנו קיבלנו ויזה ליפן. זה עניין של מקרה כל מי ששרד, כל מי שניצל, כל מי שברח. זה אולי חמישה אחוז שכל, תשעים וחמישה אחוז מזל. זה מקרה, יד המקרה. אז הייתה כבר ויזה ליפן, אבל צריך לקבל היתר יציאה מברית-המועצות.

מקור: ארכיון יד ושם 0.3/11924